

از طریق اعاده‌ی وضعیت، جبران خسارت، جلب رضایت و یا ترکیبی از آنها صورت گیرد.

۱-۱. اعاده وضعیت^۱

منظور از اعاده‌ی وضعیت، اتخاذ تدابیری برای بازگشت به اوضاع قبل از وقوع فعل زیان‌بار است. (غانم، ۱۹۶۲، ص. ۱۲۹) اعاده‌ی وضعیت اساسی‌ترین شکل جبران خسارت است؛ و به‌کارگیری اشکال دیگر در زمانی است که اعاده‌ی وضعیت ممکن نباشد. بر اساس ماده‌ی ۳۵ کمیسیون حقوق بین‌الملل یک کشور مسئول، متعهد است تا در برابر عمل متخلفان، اعاده وضعیت کند؛ یعنی وضعیتی را که پیش از عمل متخلفان وجود داشته مجدداً ایجاد کند، مشروط بر این‌که:

اولاً: از نظر مادی امکان‌پذیر باشد؛ ثانیاً: متضمن تکلیفی خارج از تمام سهم منفعتی که، به‌جای خسارت، از اعاده‌ی وضعیت نشئت می‌گیرد، نباشد. اعاده‌ی وضعیت نیز به دو صورت محقق می‌شود، مادی و حقوقی.

الف) اعاده وضعیت مادی، شامل بازگرداندن تمامی اموال، اشیاء و وسایلی است که از راه غیرقانونی به‌دست آمده، هم‌چون بازگرداندن زمین‌های اشغال‌شده و اموال مصادره شده و اعاده‌ی ملکیت به مالکین قانونی، بازگرداندن کشتی‌ها و هواپیماهای ربوده‌شده در اقدامات تروریستی، رهایی گروگان‌ها و تمامی افرادی که به‌صورت غیرقانونی بازداشت شده‌اند. (محمود، ۱۹۸۶، ص. ۲۵۰)

ب) اعاده‌ی وضعیت حقوقی، شامل وضع، اصلاح یا لغو قوانین، بخش‌نامه‌ها و احکام دادگاه‌ها به‌منظور پایان دادن به وضعیت غیرقانونی و بازگشت وضعیت به‌صورت قبل است. (هاشم، ۱۹۹۱، ص. ۳۳۵)

۲-۱. پرداخت خسارت^۲

کشور مسئول، به دلیل ارتکاب رفتار متخلفان، متعهد است در برابر زبانی که توسط او ایجاد شده است، در صورتی که جبران چنین خسارتی از طریق اعاده

---

1. Restitution

2. Compensation